

szeretne venni. Maguk a gyermekek is érzékelték olvasási teljesítményük javulását. 86%-uk önállóan választott olvasmányt. A kisebb gyermekek számára fontos, hogy szerzőket ismerjenek meg, és ki tudják fejezni a véleményüket egy-egy könyvről.

Az SRC-ben való részvétel kihatott a könyvtárhasználatra is: a résztvevők átlagosan ötször jártak könyvtárban a nyári időszakban, míg a részt nem vevők 67%-a egyáltalán nem. 48 ezren iratkoztak be könyvtárba az SRC kapcsán. Népszerű

a program honlapja, több ezer gyermek küldött oda üzenetet.

A 2006. évi vizsgálat megerősítette a 2003-as hatásvizsgálat eredményeit. A program jövőbeni fejlesztéséhez a következő ajánlások születtek: a gyermekeket minél fiatalabb korban meg kell nyerni az olvasásnak; a programot erőteljesen propagálni kell az oktatási intézményekben; be kell vonni a szülőket; növelni kell a kevésbé jól és kevésbé lelkesen olvasók részvételét.

(Hegyközi Ilona)

Információelőállítás, -megjelenítés és -terjesztés

Digitalizálás

07/324

VORLÍČKOVÁ, Blanka: Elektronické systémy kulturního dedictví = IT lib. 11.roč. 2007. 2.no. 9-14.p.

Res. angol nyelven

Elektronikus rendszerek a kulturális örökség megőrzésére

Digitalizálás; Együttműködés -nemzetközi; Elektronikus könyvtár; Megőrzés

Egyre gyakrabban találkozunk a „kulturális örökség” fogalmával a könyvtártudomány és az információs tudomány területén. *B. Fielden* szerint kulturális örökségnek „az emberi tevékenység és teremtés egy adott időszakhoz, korhoz kötődő bizonyítékait” tekintjük. A kulturális örökség tehát az emberiség fejlődését dokumentálja.

A kilencvenes évek elejétől kezdve a könyvtárak, múzeumok, levéltárak igyekeznek ezeknek az emlékeknek a képét, megjelenését digitális formában konzerválni az utókor számára, az új információs technológia pedig széles körű hozzáférést tesz lehetővé a kulturális örökség megőrzését szolgáló rendszerek („*cultural heritage systems*”, továbbiakban: *CHS*) által. Csehországban e folyamatok kezdetének az 1992-es évet tekinthetjük, amikor is az ország csatlakozott az UNESCO „*Memory of the World*” programjához.

A kulturális örökség megőrzését szolgáló elektronikus rendszereken olyan elektronikus adatbázisokat értünk, amelyek az emberiség anyagi kultúrájának digitális kópiáit tartalmazzák, valamint hozzáférésük:

- az interneten keresztül történik, ahol is a földrajzi határok nem számítanak;
- ingyenes – az egyén szociális helyzetétől független;
- mindenkit érint – a kulturális különbözőségektől függetlenül;

- nem csupán a tudomány, a kutatás számára korlátozódik;
- az angol nyelvnek köszönhetően a nyelvi korlátok, határok sem jellemzik;
- mindenekelőtt időfüggetlen.

A CHS-ek tehát digitális kép- vagy hangmásolatokat tartalmaznak különböző tárgyakról, műalkotásokról, amelyek lehetnek:

- építészeti, természeti vagy régészeti emlékek;
- dokumentáris értékű hang- vagy filmfelvételek;
- irodalmi emlékek (kéziratok, könyvek, folyóiratok stb.);
- térképek;
- fényképek;
- jelentős személyek használati tárgyai;
- műalkotások;
- digitális dokumentumok;
- a folklórra, hagyományra, történelemre, a regionális kultúrára vonatkozó információk.

A CHS-ek digitális könyvtárként épülnek fel. A magjukat a digitális objektumokat, az anyagi kultúra örökségének másolatait tartalmazó adatbázisok jelentik. E másolatok lehetnek: szkennelt képek, háromdimenziós számítógépes modellek, digitális adatok.

A legtöbb e témával foglalkozó szervezet (UNESCO, IFLA, NINCH) az XML-formátumot javasolja a CHS-ek számára. Új formátum a METS, valamint továbbra is használatos a HTML és az SGML. A metaadatok előállítására a *Dublin Core Metadata Set*-et javasolják. Levéltári adatok esetén az *EAD*-ot (*Encoded Archival Description*), múzeumok számára pedig a *CIDOC*-ot. Az adatok kommunikációjára az *OAI-PMH* vagy a *Z39.50* protokollt.

A CHS-ek fejlesztésében kiemelt célként szerepel az interoperabilitás, a szervezetek közötti együttműködés feltételeinek megteremtése.

A cikk további részében különböző szervezeteket, személyeket, kezdeményezéseket mutat be a szerző (ld. a cikk online változatában: <http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib072/vorlickova.htm>). A

kezdeményezések közül néhányat mindenképp érdemes megemlíteni:

A *Memory of the World Programme* 1992-ben az UNESCO kezdeményezésére jött létre, és az IFLA-val való együttműködésnek köszönhetően 293 digitális könyvtár is a részét képezi.

A *The European Library* 45 európai nemzeti könyvtár digitális forrásaihoz nyújt hozzáférést, a legtöbbhöz ingyen.

A *The Library of Congress American Memory* az amerikai kontinens történetének dokumentálására vállalkozott, s jelenleg mintegy kilencmillió digitalizált forrást tartalmaz.

Csehországban a legjelentősebb kezdeményezés a *Digitálni knihovna NK ČR* (a Cseh Köztársaság Nemzeti Könyvtárának Digitális Könyvtára).

(*Dancs Szabolcs*)

Nyomtatott dokumentumtípusok

07/325

GUASCH, Luis M.: Nuevas perspectivas en la evaluación de las patentes como parte el curriculum científico = Rev.Esp.Doc.Cient. 30.vol. 2007. 2.no. 218-240.p. Bibliogr.

Res. angol nyelven

A szabadalmak értékelése a tudományos pályafutás részeként

Bibliometria; Szabadalom

A szabadalmak a műszaki ismeretek élvonalát jelentik, minőségi kutatómunkán alapulnak, és a kiválóságot mutatják. A bennük megjelenő tudás az ismeretek áramlásának útját, az új ismeretek létrejöttének módját is tükrözi. Sőt, a szabadalmak nemzetközi kiterjedtsége a technológiai innovációk hatásvizsgálatához is kiegészítő információkat nyújt.

Mindezek ellenére a szabadalom-szerzőség sem-

milyen, vagy csak másodrendű paraméter volt a tudományos teljesítmény értékelésében. Az is kétségtelen, hogy a szabadalmi bejelentések száma (hasonlóképpen a publikációkéhoz) önmagában nem jelent minőséget, és nem mutatja a benne rejlő tudás jelentőségének. A felhasználási monopólium, a költségek pedig egészen más jellegűvé teszik a szabadalmat, mint a publikációt, így igen nehéz a különféle változókat a tudományos értékelés számára számszerűsíteni. Spanyolország tudományos (és műszaki) életében az utóbbi időben számos – jogszabály-módosításokon is alapuló – változás következett be, amelyben az innováció is nagyobb szerepet kapott. Így a szabadalmak a bibliometria számára új terepet jelentenek, és az eredmények felhasználhatók a kutatói tevékenység, a kutató intézmények, vagy akár országok K+F politikájának értékelésében.

(Mohor Jenő)

szoftver kiválasztását, a Dspace testre szabását, licencek alkalmazását és a tartalom begyűjtését az archívum számára. A tanulmány közvetlen betekintést nyújt az intézményi archívum kialakításával kapcsolatos, különböző típusú feladatokba, és példája egy olyan rendszernek, amely projekt-finanszírozás nélkül jött létre.

(Autoref.)

Lásd még 319-320, 334

Könyvtárgépesítés, könyvtárépület

Könyvtárépítés, -berendezés

Audiovizuális, elektronikus, optikai információhordozók

07/326

BARWICK, Joanna: Building an institutional repository at Loughborough University: some experiences = Program. 41.vol. 2007. 2.no. 113-123.p. Bibliogr. 9 tétel.

Intézményi archívum kialakítása a Loughborough Egyetemen

Elektronikus publikáció; Hozzáférhetőség; Megőrzés; Szoftver

A cikk összegezi azokat a tapasztalatokat, amelyeket a Loughborough Egyetem az intézményi archívum felállításakor szerzett, kiemelve néhány kulcsfontosságú, mérlegelendő kérdést, a kihívásokat és a választásokat. Felvázolja a 12 hónapos kísérleti szakasz során felmerült, sokféle döntési folyamatot, többek között a megfelelő

07/327

LOŠTÁKOVÁ, Danuše: Trendy vývoje evropských knihoven = Knižnica. 8.roč. 2007. 5.no. 38-43.p.

Res. angol nyelven

Európai könyvtárépítési trendek

Könyvtárépület; Közművelődési könyvtár; Nemzeti könyvtár; Tudományos és szakkönyvtárak

Az olomouci Palacky Egyetem épületének rekonstrukciója kapcsán nyílt a szerzőnek lehetősége a modern európai könyvtárak megismerésére és egy csehországi könyvtárépítészeti konferencia megrendezésére 2001-ben, *Könyvtár és építészet* címmel. A tavalyi utrechti LIBER-konferencián megfogalmazták a korszerűség elvárásait az épülettel szemben: az információhoz való gyors hozzáférés, átlátható tájékozódás, jó kommunikáció, alkalmas munkakörnyezet, inspiráló légkör. A tervezés előtt fontos a könyvtár típuson-